

Wprowadzenie

Jubileusz 70-lecia urodzin to z całą pewnością okazja do spojrzenia w przeszłość i podjęcia próby podsumowania długiej i owocnej kariery naukowej. A jednak w tym przypadku słowo „podsumowanie” wydaje się zupełnie nieadekwatne. Nam, Jej przyjaciółom, współpracownikom i uczniom, Jubilatka kojarzy się przede wszystkim z nieustannym wybieganiem myślą w przyszłość i pytaniem o to, co dalej, o to, jak sprostać nowym wyzwaniom, jak przygotować się na to, co dopiero nadchodzi...

Pani Profesor Kazimiera Wódz jest znaną i cenioną badaczką rzeczywistości społecznej w najróżniejszych jej wymiarach. Jej wielowątkowa aktywność badawcza to jednak nie tylko poszukiwanie i kreowanie naukowych wyjaśnień przez drążenie teoretycznych obszarów socjologii, to także – a być może nawet przede wszystkim – próby opisanego, zrozumienia i wyjaśnienia konkretnego świata „dziejącego się” wokół nas tu i teraz. Próby te mają zawsze jeden cel: przez opisanie, zrozumienie i wyjaśnienie tego świata mają pomóc go ulepszyć, uczynić go bardziej przyjaznym człowiekowi. Człowiek i jego środowisko – a właściwie człowiek w środowisku – to wspólny wątek różnorodnych zainteresowań naukowych Profesor Kazimierzy Wódz. Punktem wyjścia są niewątpliwie studia psychologiczne, stanowiące swego rodzaju *background* dla wszystkich późniejszych poszukiwań, ale to dopiero socjologia pozwoliła Pani Profesor pełniej i głębiej wniknąć w zaawansowane rzeczywistości społecznej.

W całym dorobku naukowym Profesor Kazimierzy Wódz można wyróżnić kilka głównych nurtów zainteresowań badawczych, dla których charakterystyczne jest to, że mają wspólny *background*, a mianowicie rzeczywistość społeczna jest interesująca badawczo przede wszystkim jako miejsce, w którym żyją i funkcjonują ludzie. A ponieważ ludzie żyją i funkcjonują nie w jakimś ogólnym świecie, lecz w jego konkretnym fragmencie, w danym miejscu, dlatego też znaczącą część twórczości Jubilatki stanowią studia regionalne. Znajdziemy tu bardzo liczne publikacje poświęcone problemom

regionu śląskiego, związanym z takimi jego historycznymi przemianami, jak: społeczne i kulturowe skutki deindustrializacji, los starych dzielnic mieszkaniowych związanych z tradycyjnym przemysłem, procesy wykluczenia społecznego i marginalizacji mieszkańców tych dzielnic czy górno-śląskie poczucie tożsamości kulturowej i jego przemiany. Nurt ten cechuje szerokie podejście badawcze, łączące bardzo często wątki mieszczące się w różnych obszarach nauk społecznych, poczynszyszy od socjologii miasta i regionu, przez socjologię kultury i etniczności, w tym studia nad płcią kulturową, problemy społeczeństwa obywatelskiego, po pracę socjalną i psychologię społeczną.

Przeglądając dorobek naukowy Profesor Kazimierzy Wódcz, można stwierdzić, że wyróżniają go dwie ważne cechy: wspomniany już wielostronny, wieloaspektowy ogląd badanej rzeczywistości oraz wielowymiarowość, polegająca na wyjątkowej umiejętności łączenia perspektyw mikro-, mezo- i makrosocjologicznej. Mimo swojego – czasem nawet bardzo emocjonalnego – zaangażowania w wiele działań praktycznych, organizacyjnych, eksperckich i edukacyjnych, Jubilatka zawsze potrafi zachować „chłodne oko” badacza i z dystansu spojrzeć na problemy, dostrzegając i wskazując takie ich aspekty, które dla niejednego naukowca byłyby trudne do uchwycenia. Tym samym publikacje Profesor Kazimierzy Wódcz nie tylko pozwalają nam lepiej zrozumieć opisywaną rzeczywistość, lecz stanowią także inspirację do dalszych poszukiwań naukowych.

We wszystkich nurtach swojej aktywności badawczej Profesor Kazimiera Wódcz interesuje się przede wszystkim ludźmi i grupami społecznymi defaworyzowanymi, słabszymi, których sytuacja społeczna jest w jakimś wymiarze niekorzystna bądź trudna. Przyglądanie się ich problemom w naturalny sposób skierowało zainteresowania Jubilatki w stronę pracy socjalnej. Profesor Kazimiera Wódcz znalazła się w gronie inicjatorów rozwoju pracy socjalnej w Polsce, zarówno na płaszczyźnie naukowej, jak i w obszarze praktycznego działania. Imponująca jest aktywność Jubilatki na tym polu, także w wymiarze organizacyjnym. To z Jej inicjatywy powstało w Instytucie Socjologii Uniwersytetu Śląskiego Studium Pracy Socjalnej, dzięki czemu Uniwersytet Śląski w Katowicach stał się jednym z wiodących ośrodków w Polsce prowadzących ważne badania naukowe w dziedzinie pracy socjalnej, a także renomowanym miejscem kształcenia młodych adeptów pracy socjalnej. Przez długie lata Pani Profesor zaangażowana była w rozwój polskiego systemu kształcenia i doskonalenia zawodowego pracowników socjalnych, podejmowała liczne i różnorodne działania wspierające proces profesjonalizacji zawodu, dbając jednocześnie, by edukacja w tym zakresie na Śląsku była na jak najwyższym poziomie. Liczne publikacje firmowane nazwiskiem Jubilatki znalazły swoje miejsce na półkach bibliotek wszystkich ośrodków naukowo-badawczych w Polsce zajmujących się tą dziedziną.

Dzisiaj trudno sobie również wyobrazić, by student lub absolwent studiów z zakresu pracy socjalnej mógł nie znać książek autorstwa Pani Profesor.

Każdy, kto miał okazję prowadzić dyskusję z Profesor Kazimierą Wódcz, nie tylko naukową, lecz po prostu intelektualną, musi przyznać, że zawsze zaskakuje Ona interlokutora rozległością i aktualnością swojej wiedzy oraz zainteresowań – od Pani Profesor nieraz dowiadywaliśmy się o nowych dokonaniach w badaniach nad wykluczeniem społecznym czy też nad problemami integracji europejskiej, ale także po jaką „nowość” na półce księgarskiej warto sięgnąć lub jakie nagranie symfonii Gustava Mahlera jest Jej zdaniem najciekawsze.

Swoich współpracowników i uczniów Jubilatka zawsze inspirowała do poszukiwań nowych dróg i podejmowania nowych wyzwań, otwierała możliwości współpracy międzynarodowej, przekonywała do współpracy z praktykami i do angażowania się w działania na rzecz środowiska nauki i pracy socjalnej, jednocześnie dając przykład takich aktywności. Od wielu lat uczestniczy w projektach badawczych finansowanych przez Komisję Europejską w ramach tzw. programów ramowych, dzięki czemu ośrodek katowicki śledzi i angażuje się w najnowsze dokonania naukowe i badawcze w wielu krajach Unii Europejskiej i poza nią. Dokonania Profesor Kazimierzy Wódcz – zarówno te naukowe, badawcze, jak i organizacyjno-dydaktyczne – odcisnęły trwałe ślady na wizerunku Instytutu Socjologii jako miejsca, w którym dostrzeganie, badanie i opisywanie problemów społecznych przekłada się również na aktywność służącą ich rozwiązywaniu.

W Księdze jubileuszowej znalazły się teksty naukowe wielu znakomitych autorów, którzy zechcieli przyjąć nasze zaproszenie do jej współtworzenia, a którym tą drogą chcemy serdecznie podziękować. Wszyscy autorzy są przyjaciółmi, współpracownikami lub uczniami Profesor Kazimierzy Wódcz, a ich artykuły dotyczą problemów i zagadnień, które są lub były przedmiotem eksploracji badawczych Jubilatki. Tym samym różnorodność tematyczna wspomnianych tekstów pokazuje bogactwo Jej zainteresowań naukowych. Mamy nadzieję, że Księga, będąca darem jubileuszowym dla Pani Profesor Kazimierzy Wódcz, z uwagi na zawarte w niej analizy teoretyczne i empiryczne, poszerzające naszą wiedzę o człowieku i jego środowisku, wzbudzi zainteresowanie Czytelników.

Znana jest nam niechęć Jubilatki do wszelkiej celebry, podniosłości, patosu. Chciałybyśmy zatem, aby Księga jubileuszowa, którą w imieniu naszego środowiska akademickiego wraz z wszystkimi tworzącymi ją znakomitymi autorami dedykujemy Pani Profesor Kazimierze Wódcz, była nie tyle sposobem uświetnienia jubileuszu 70-lecia Jej urodzin czy też przejawem swoistej rekapitulacji osiągnięć długiego, owocnego życia zawodowego, ile pretekstem do spotkania z Jubilatką, do ciekawej rozmowy na poważne i mniej poważne tematy, do snucia planów na przyszłość..., a także wyrazem naszej

sympatii, wdzięczności, szacunku i przyjaźni – bo na co dzień, zajęci rozmowami o sprawach, o których mówić musimy, chociaż często nie mamy na to ochoty, nie zawsze pamiętamy, by mówić o tym, o czym mówić warto.

Ad multos annos, Dostojna Pani Profesor! Droga Kaziu, przyjmij najserdeczniejsze życzenia jeszcze wielu pomyślnych, aktywnych i naukowo twórczych lat życia w znakomitym zdrowiu i w dobrym towarzystwie!

Krystyna Faliszek, Sabina Pawlas-Czyż